

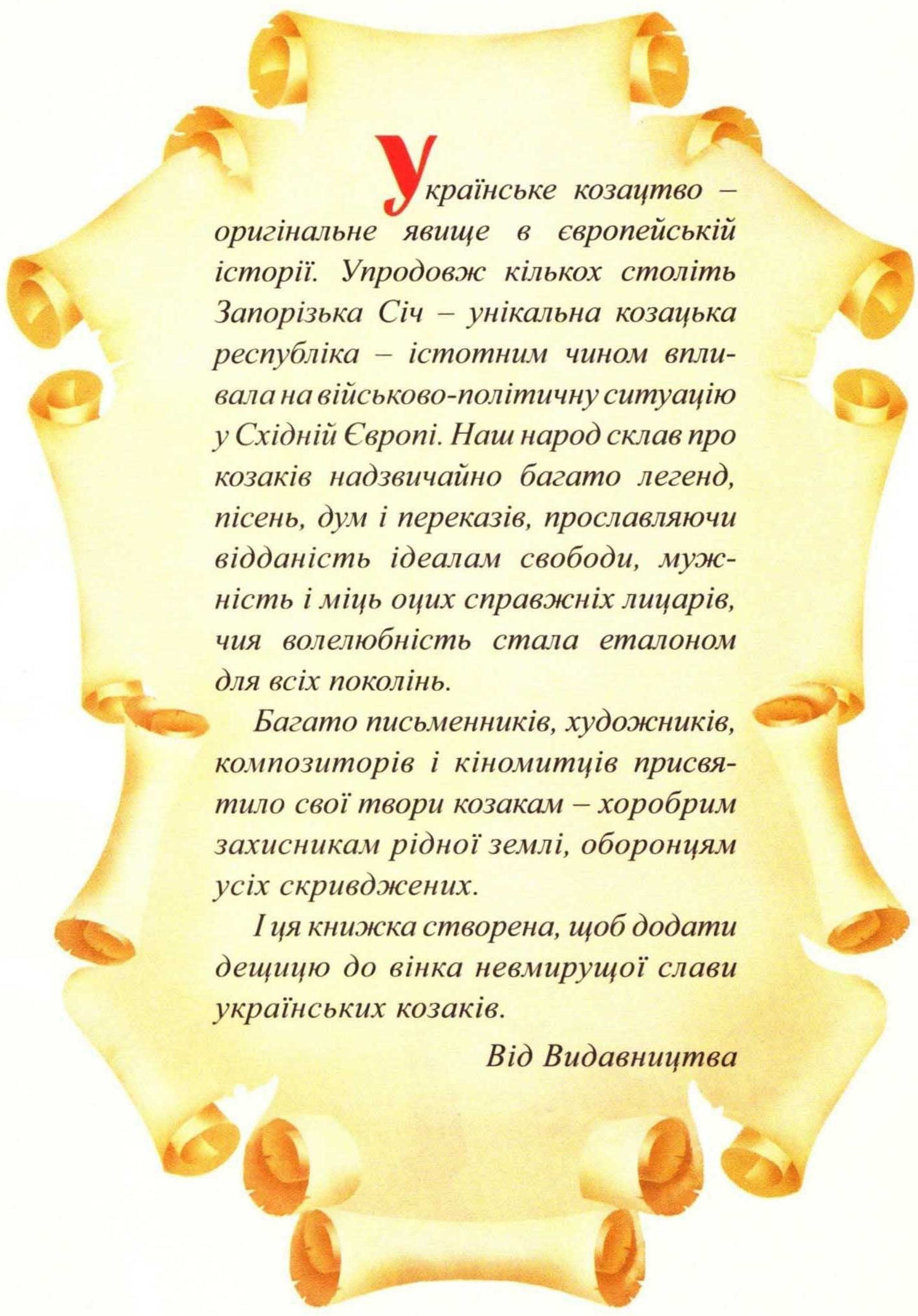

ДІК КОЗАКІВ

ІНОПЛАНЕТЯНАМ
ДОПОМАГАЛИ

КАЗКА

Українське козацтво – оригінальне явище в європейській історії. Упродовж кількох століть Запорізька Січ – унікальна козацька республіка – істотним чином впливала на військово-політичну ситуацію у Східній Європі. Наш народ склав про козаків надзвичайно багато легенд, пісень, дум і переказів, прославляючи відданість ідеалам свободи, мужність і міць оцих справжніх лицарів, чия волелюбність стала еталоном для всіх поколінь.

Багато письменників, художників, композиторів і кіномитців присвятило свої твори козакам – хоробрим захисникам рідної землі, оборонцям усіх скривджених.

І ця книжка створена, щоб додати децицію до вінка невмирущої слави українських козаків.

Від Видавництва

І оживе добра слава,
Слава України,
І світ ясний, не вечерній
Тихо засіяє...

Тарас Шевченко

ЯК КОЗАКИ ІНОПЛАНЕТЯНАМ ДОПОМАГАЛИ

За мотивами однойменного мультиплікаційного фільму
Автор персонажів козаків Ока, Тура й Грая — Володимир ДАХНО

Художнє оформлення Олександра КОНОНУЧЕНКА
Вірші Тетяни КОРОЛЬОВОЇ

Київ **КАЗКА** 2008

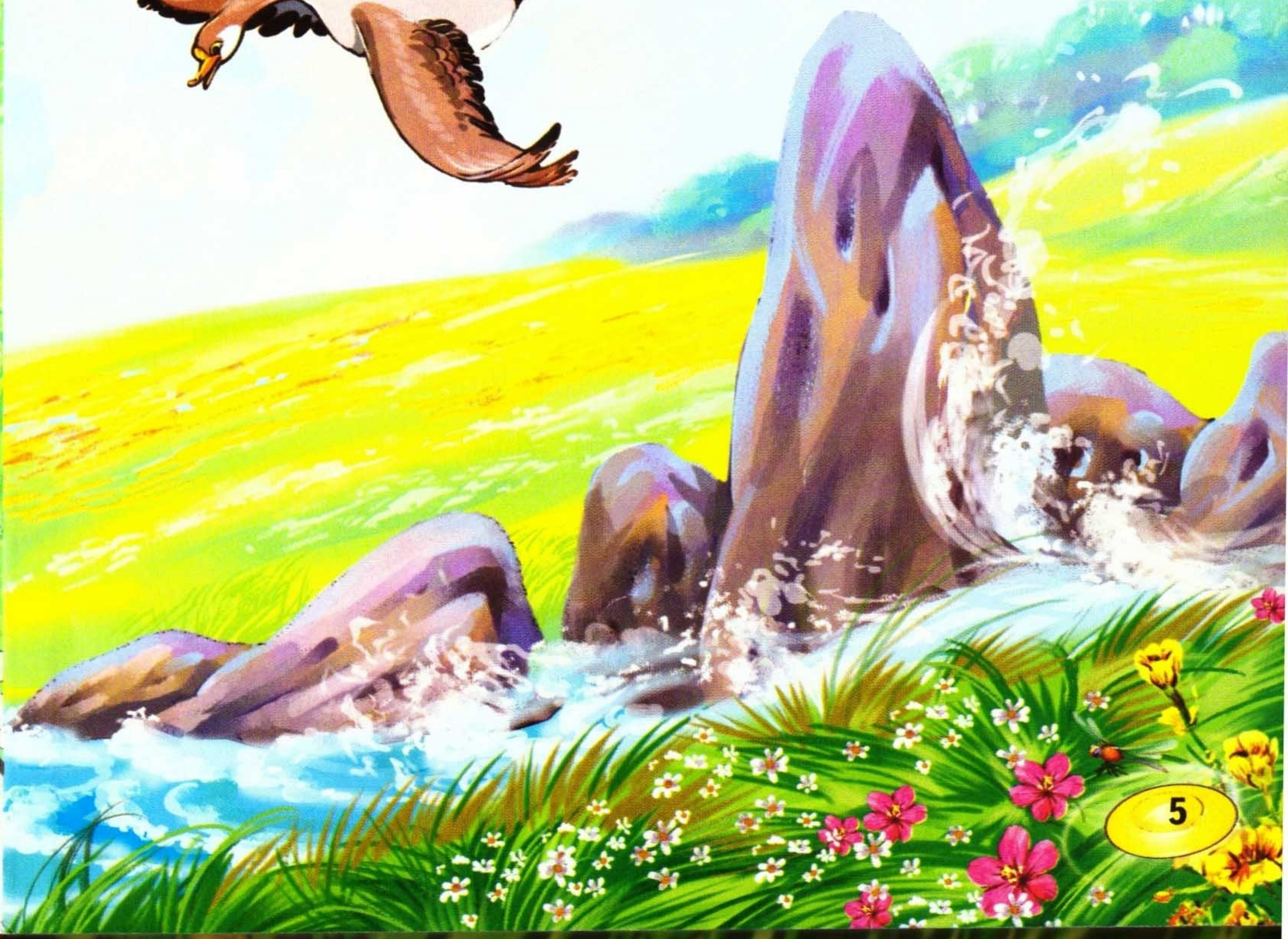
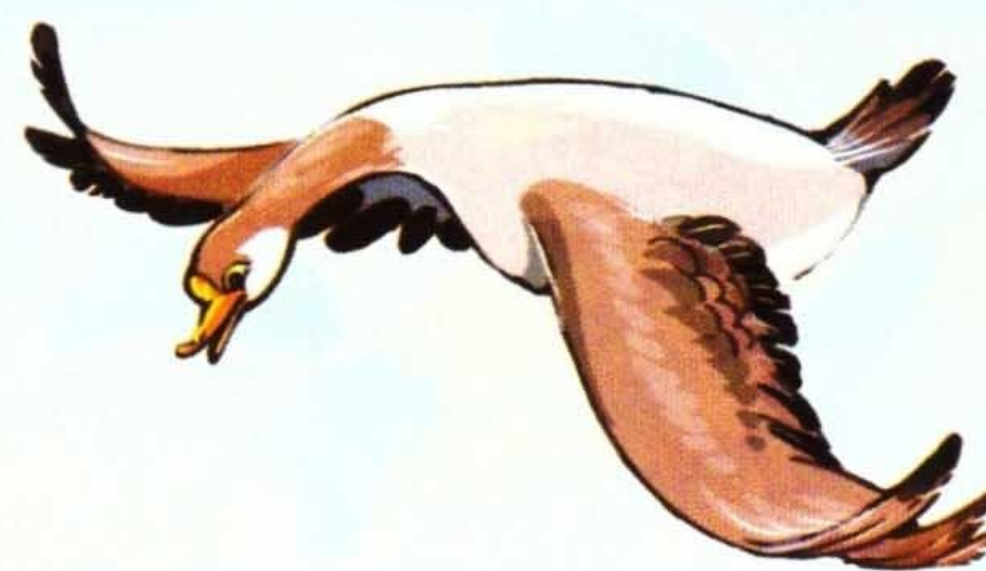
К 68 Як козаки інопланетянам допомагали / В. Дахно (автор персонажів козаків Ока, Тура й Грая), Т. Корольова (автор віршів). — К.: ТОВ «Казка», 2008. — 64 с.: іл. — (Усе про козаків).
ISBN 978-966-2163-39-1

ISBN 978-966-2163-39-1
ISBN 978-966-8055-79-9 (серія)

© В. Дахно (автор персонажів козаків Ока, Тура й Грая), 1967
© ТОВ «Казка» (макетування), 2008
© Т. Корольова (вірші), 2008

І не високо, й не низько,
Не далеко і не близько,
Чи було це, а чи ні,
Чи привиділось у сні,
Вже про це ніхто не знає,
Казка ж так оповідає...

Степ широкий, степ безкрай,
Ген прославсь до небокраю,
Через степ, яри й долини
Котить річка хвилі сині.

То Дніпро — швидкий, ревучий,
Над Дніпром — високі кручі,
На найвищій з круч дніпрових
В барвах сонця світанкових,

Там, де вітер вільний віє,
Дивний камінь височіє.
Білий місяць на світанку
Тане, блідне. Мов з серпанку,

Промінь сонця виринає,
Неба край горить-палає.
А на кручі козаченьки
Просто неба сплять міцненько.

Тур — козак міцний, кремезний,
Сильний, вправний, височезний.
Кажуть, якось серед бою
Десятьох підняв рукою.

Грай — хоч зростом невеличкий,
Та звияжні в нього звички,
Запальний він та сміливий.
Око — мудрий і кмітливий,

Перш ніж візьметься за зброю,
Поміркує головою.
Наче братики рідненькі,
Троє славних козаченьків.

Сонце в небі сходить. Ранок.
Готувати час сніданок.
Друзі хмизу назбирали
Та багаттячко розклали.

В казані куліш парує —
Козакам носи дратує.
Око й Грай ложки тримають
Й слину з голоду ковтають.

Раптом... Що це? Свист, дзижчання,
Дзенькіт, брязкіт, завивання!
Щось дрижить, тремтить, гуркоче,
Щось гримить, гуде, скрегоче.

Грай вдивляється старанно:
Чи на обрії нехмарно?
Може, суне громовиця?
Зирк: у небі синім — птиця

Із-під хмар летить, несеться,
Аж земля довкіл трясеться.
Птиця в небі покружляла
Й на казан киплячий впала.

Стихли скрегіт та дзижчання...
Тур заляк зі здивування,
Око каже: «Бачив різне,
Але щоб птахи залізні

Попід хмарами літали
Та на голови сідали...
Це вже диво — справжнє диво,
Можна мовити правдиво!»

Тур смикнув себе за вухо,
Грай потилицю почухав:
«Що це, — каже, — за істота:
Ні хвоста, ні крил, ні рота...

І на що це воно схоже?
На таріль, млинець, а може...»
Тут таріль так задрижала —
Що аж накривка упала!

А з тарілки чоловічки
В обладунках, невеличкі,
Наче ядра із гармати,
Раптом стали вилітати,

Й не спитавши навіть броду,
Прожогом стрибнули в воду.
З річки воду набирають
Та багаття заливають.

Друзі про таку пригоду
Не чували звуку-зроду!
Тож роти пороззявляли
Й мов укопані стояли.

Першим Тур прийшов до тями,
Зняв казан з вогню руками,
Каже: «Годі воду лити,
Можна й так охолодити.

Хай собі горить багаття!»
Скрикнув Грай: «Погляньте, браття.
Цей козак на мене схожий:
Невисокий він та гожий,

Оселедець довгий в'ється...
Часом, він не Граєм зветься?
В того — очі, як у Тура,
І постава, і статура.

Ну а цей — стрункий, тоненький
І, як Око, височенький».
Козаки гостей вітають,
Уклоняються й питають:

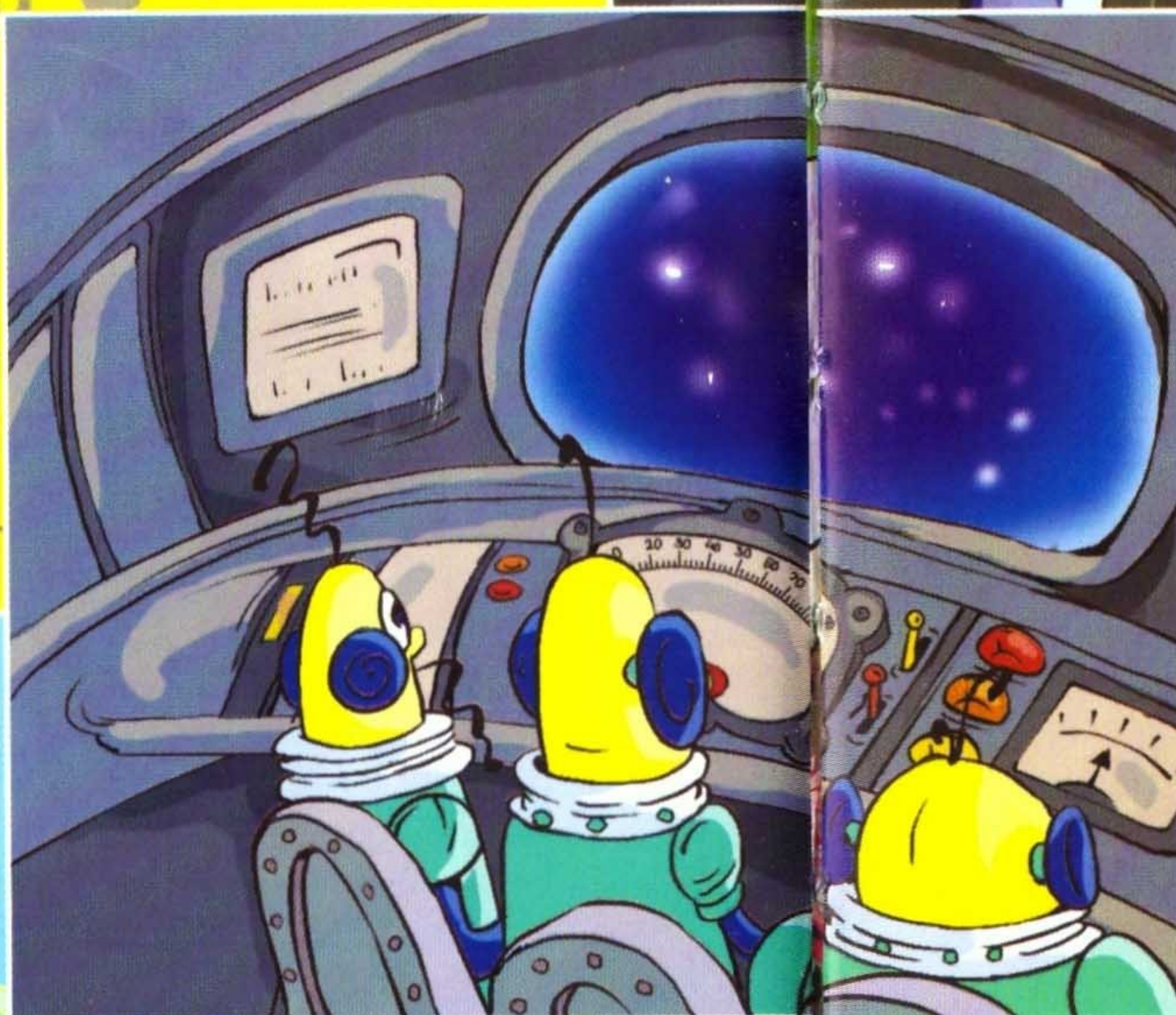

«Хто ви? Звідки? Де бували?...
Тобто... теє... Де літали?
Як в краях цих опинились?
Чи не з Місяця спустились?»

«Ні, — всміхнулися прибульці, —
Ми у цій ракеті-кульці
Облетіли всі планети,
Бачили зірки й комети...

Як повз Землю пролітали,
Двигуни чогось зачхали —
Знать, скінчилася олія,
Тож лише на вас надія».

Грай до каменя метнувся
Й за хвилинку повернувся,
Каже: «В нас її доволі —
Онде соняшник у полі,

Кукурудза достигає.
Нам олії вистачає».
Гості дякують гарненько
Та олії чималенько

В дивну пляшку набирають
Й у тарілку заливають.
Закрутилася тарілка,
Запищала, мов сопілка,

Задиміла, засвистіла,
На півметра підлетіла,
А тоді як задрижала —
Та на землю знову впала.

«Не злетіла диво-птиця...
Ця олія не годиться,
Мабуть, іншої вам треба,
Щоб піднятися до неба!» —

Око так собі міркує
Та волів у путь готує,
Каже: «Поруч тут болгари,
Всякі є у них товари.

Там і купимо олію
(Маю я таку надію)».
От на віз вони сідають
Та в далеку путь рушають.

Їдуть друзі без спочину
Першу, другу, третю днину...
На четвертий день чи п'ятий
Бачать невеличкі хати.

За хатками, недалечко,
Вже видніється й містечко.
В місті ярмарок вирує:
Цей міняє, той купує...

Ось — свиня та поросята,
Онде — гуси і ягнята.
Тут — коза, а он — корови,
Там — коваль кує підкови.

Тут — танцюють та співають.
Там — на гойдалках качають,
Всюди сміх гучний лунає,
Раптом хтось як заволає:

«Ой, зі степу, наче хмари,
Лізуть турки-яничари.
Ой, ховайтеся, хто може,
Змилуйся над нами, Боже!!!»

Глянув Тур, а із долини
Сунуть хмари чорно-сині,
Все за лісом та горою
Наче вкрите сараною.

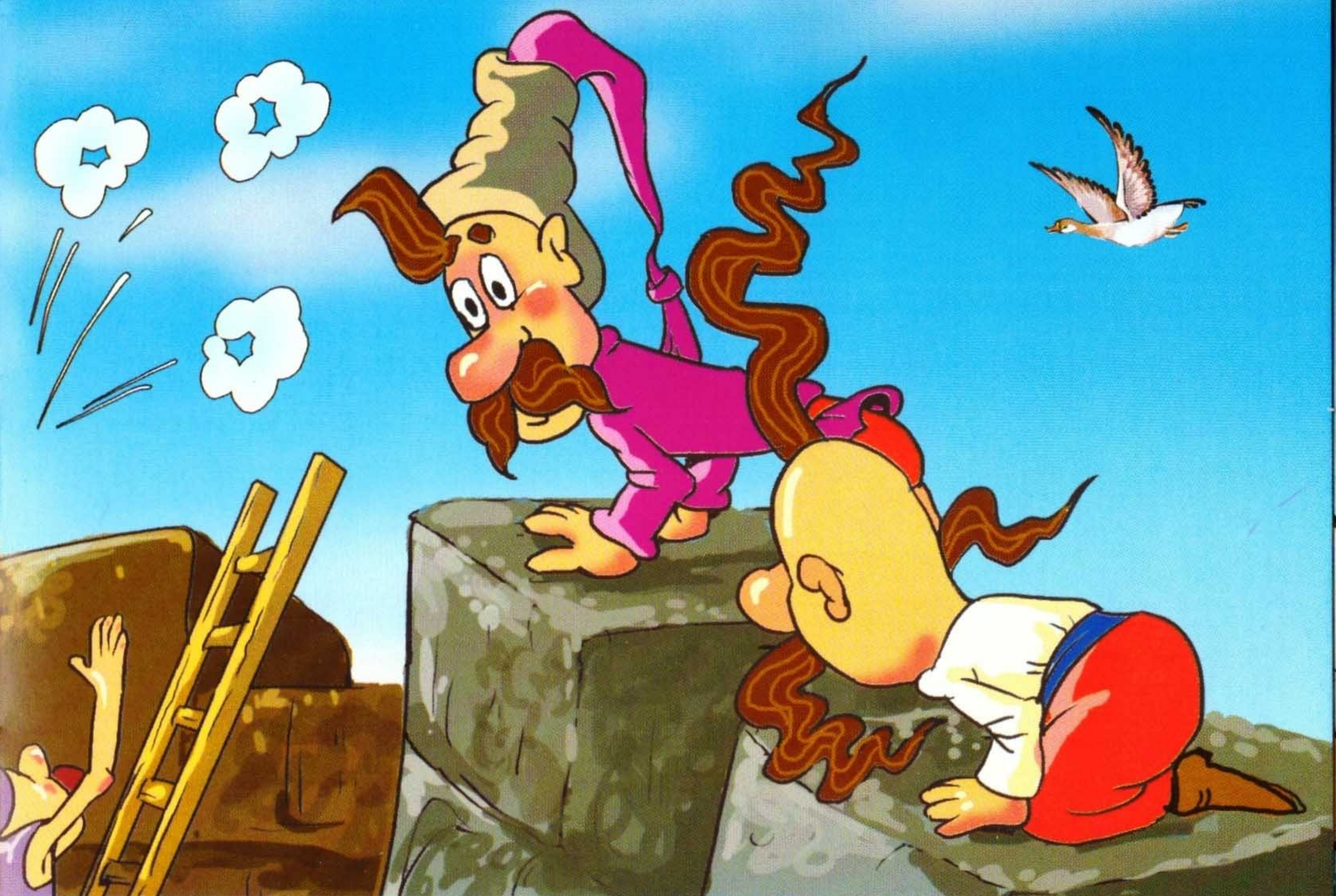
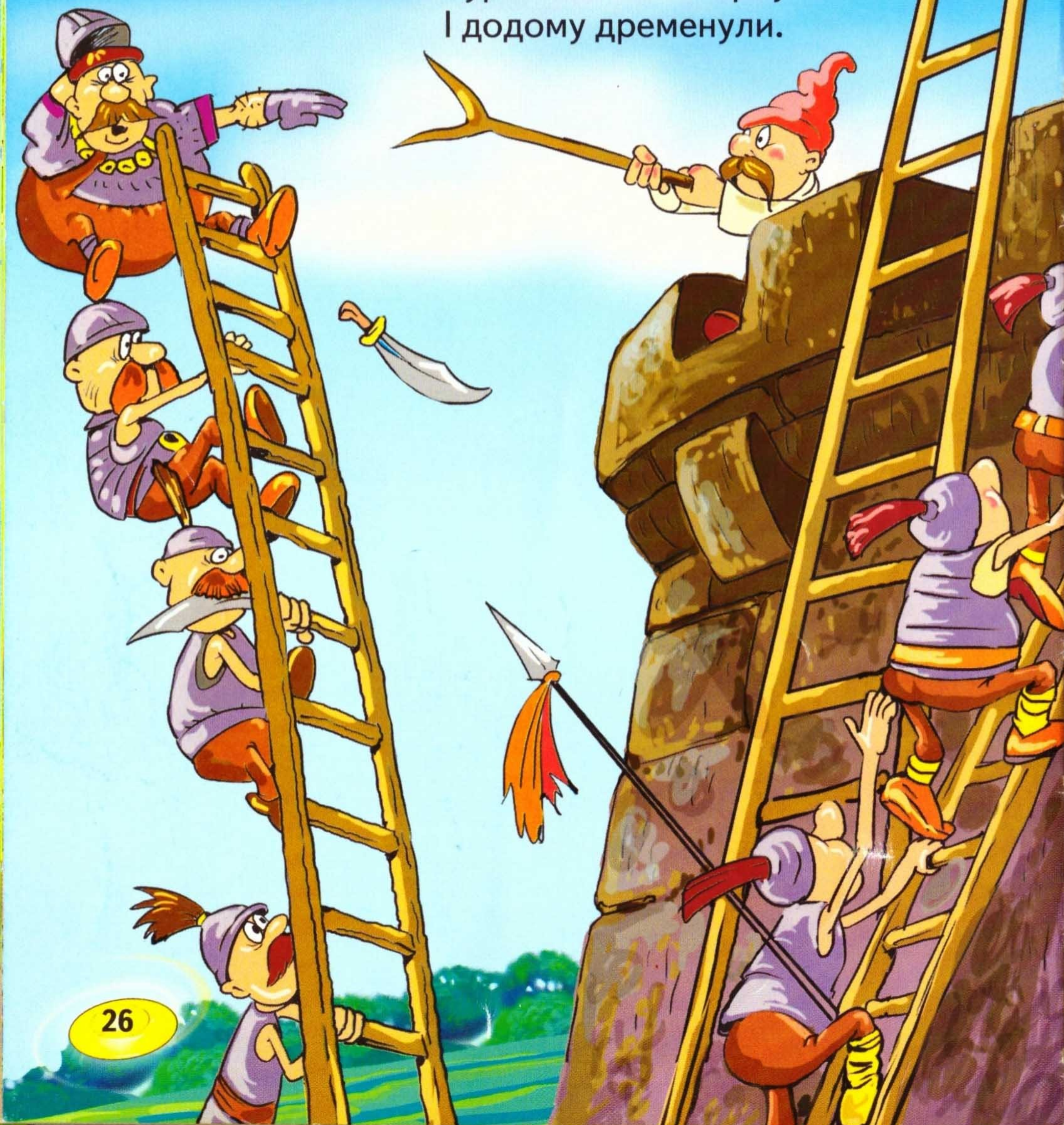
«Швидше брами зачиняйте,
Та смолу розігрівайте, —
Грай наказує болгарам, —
Лийте туркам-яничарам

Зверху ту смолу на спину
Та зіштовхуйте з драбини.
Ми не раз під час облоги
Здобували перемоги!»

Миттю брами зачинили,
У діжках смоли нагріли.
І щільненькими рядами
В смертнім бої з ворогами

Козаки й болгари стали —
Похитнулись вражі хмари.
Турки коней повернули
І додому дременули.

Та з'явивсь агá пихатий,
Злий, як чорт, страшний, вусатий.
Він кричить, немов сказився:
«Щоб я звідси відступився?!

Ні, викочуйте гармати
Та готуйтеся стріляти!»
Б'ють гармати вражі гучно,
Ох, стріляють турки влучно!

Але й Тур — не полохливий,
Він відважний і кмітливий.
Взявши накривку з ракети
(Ту, що з іншої планети),

По дахах почав стрибати —
Й вражі ядра відбивати.
Ядра ті назад вертають
Та гармати підривають.

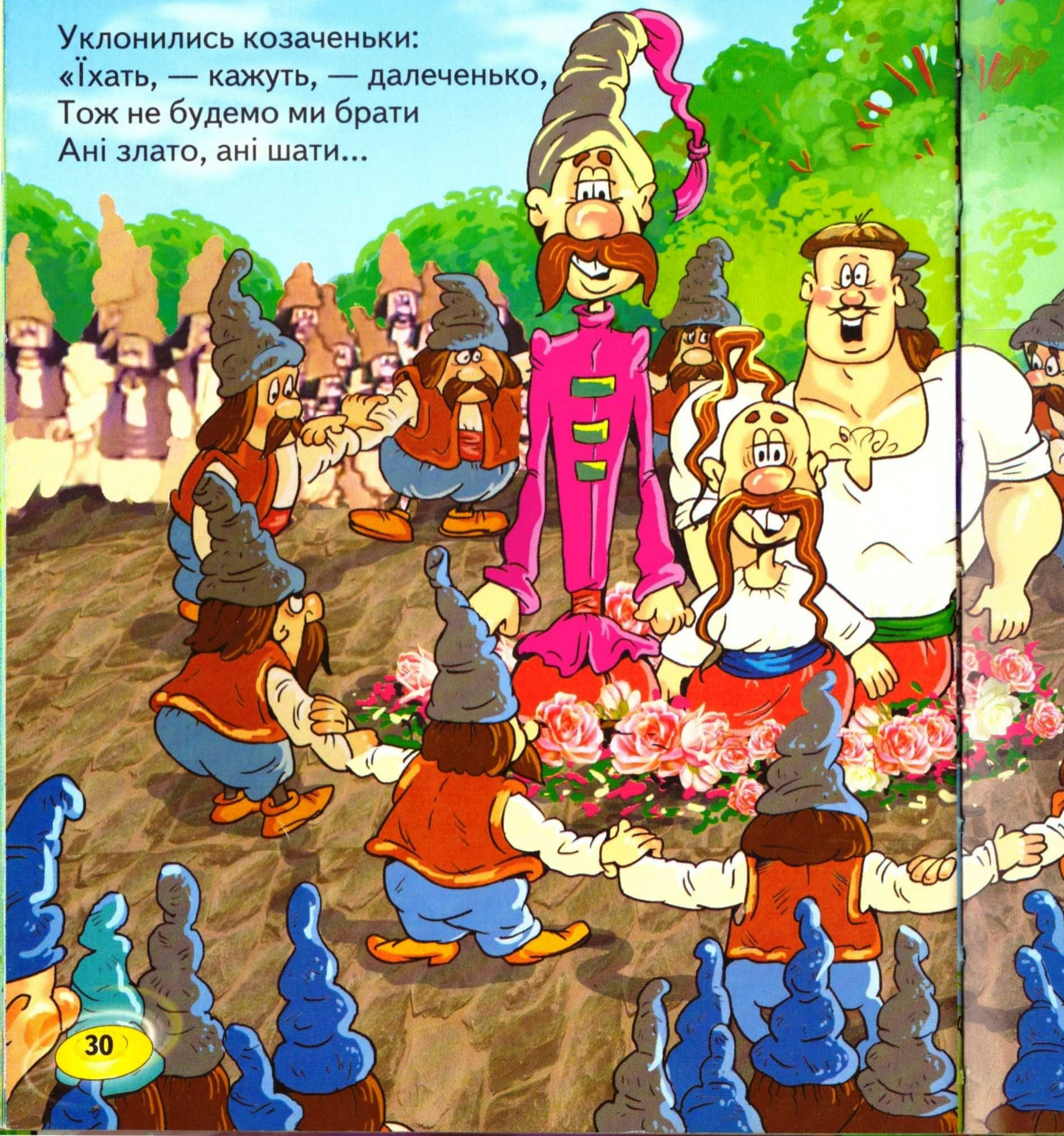

За якихось півгодини
Залишились у долині
Тільки вражі ятагани —
Геть забрались бусурмани!

Козаків усі вітають,
Щастя й довгих літ бажають
Та наносять срібла-злата,
Чим скарбниця в них багата.

Уклонились козаченьки:
«Їхать, — кажуть, — далеченько,
Тож не будемо ми брати
Ані злато, ані шати...

Ні коштовних самоцвітів...
Дайте нам олії з квітів.
Здивувались добрі люди:
«Що ж... по-вашому хай буде.

Хай вам Бог допомагає
І завжди охороняє!»
Помолившись щиро Богу,
Друзі рушили в дорогу.

Та за містом зупинились,
Все довкола роздивились,
Чи немає подорожніх,
І в олійниці порожні

Трохи налили олії...
 Ні! Не справились надії:
 Знов тарілка не злетіла,
 Загула, зачхала й... сіла.

«Друзі, віри не втрачаймо, —
 Каже Тур, — вперед рушаймо
 До прадавньої країни,
 Де вирощують маслини».

Їдуть друзі через гори,
 Вже позаду Чорне море,
 Їдуть день, четвертий, п'ятий —
 Утомились рахувати.

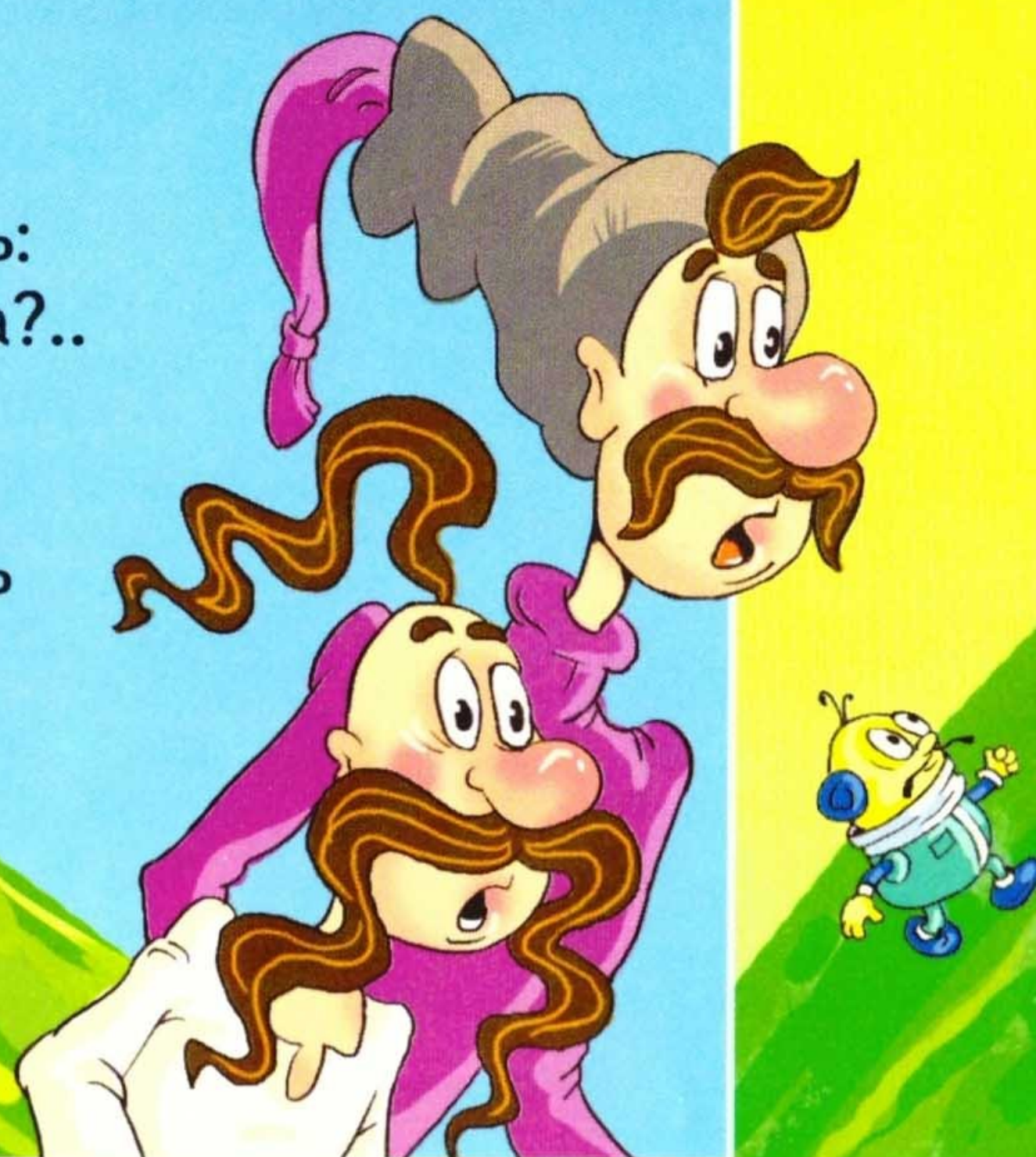
Аж, нарешті, стародавня
 Греція — країна славна —
 Ген на обрії з'явилась,
 Та чомусь усенька вкрилась

Димом-хмарою страшною,
 Вісить дим і над горою.
 Тур гадає: «Що за лихо?
 Може, й в цих краях не тихо?!»

Козаченьки зупинились
Та гарненько роздивились:
Звідкіля ж ця чорна хмара?..
Мовить Око: «Дим і пара.

Греки люблять чепуритись
Та у ваннах довго митись.
У водичці, ще й гарячій,
Та попариться добряче.

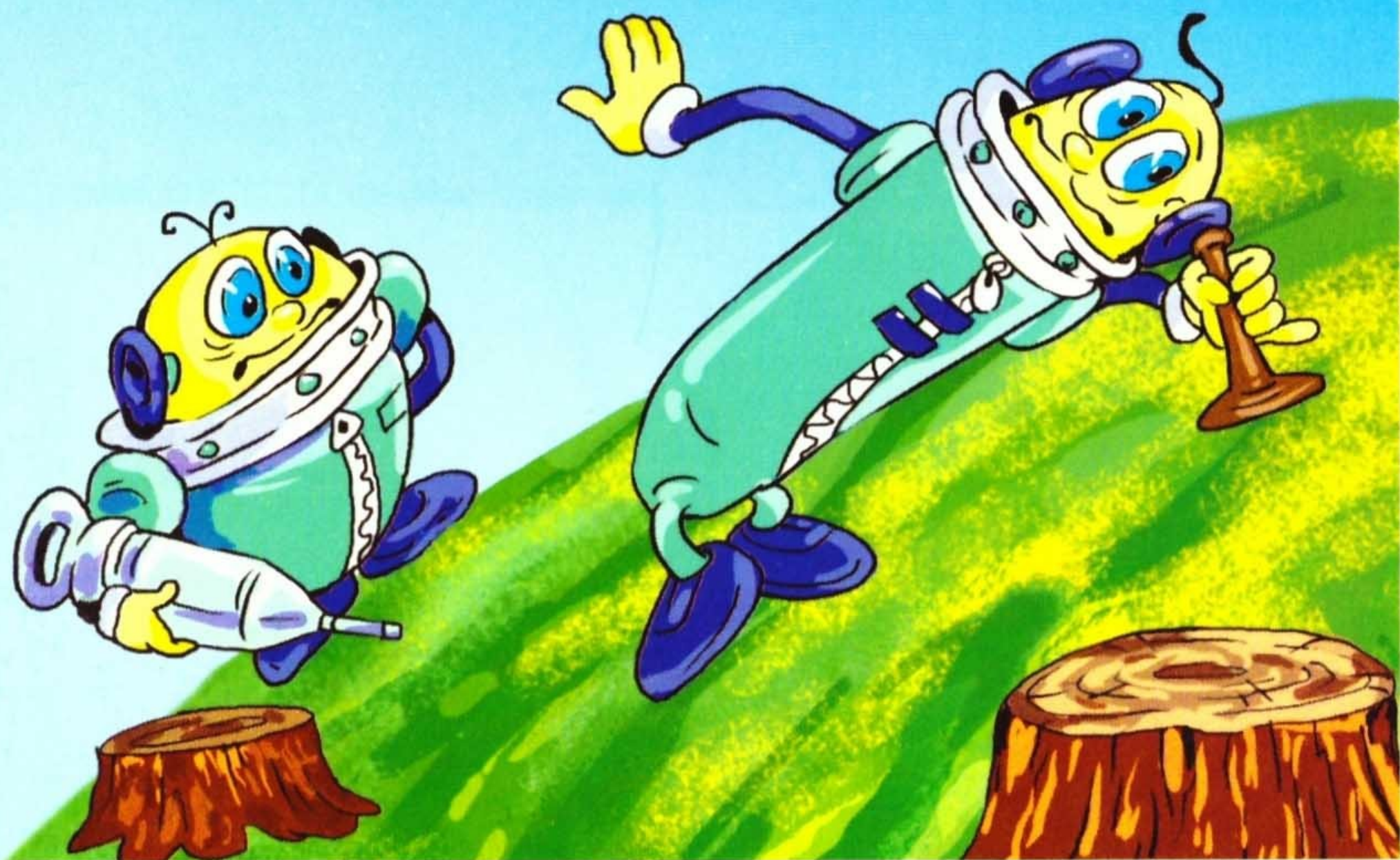
Знаті грецькій — це утіха,
Для простолюду — ох! Лихо!..
Через цю страшенну хмару
Люди схожі на примару.

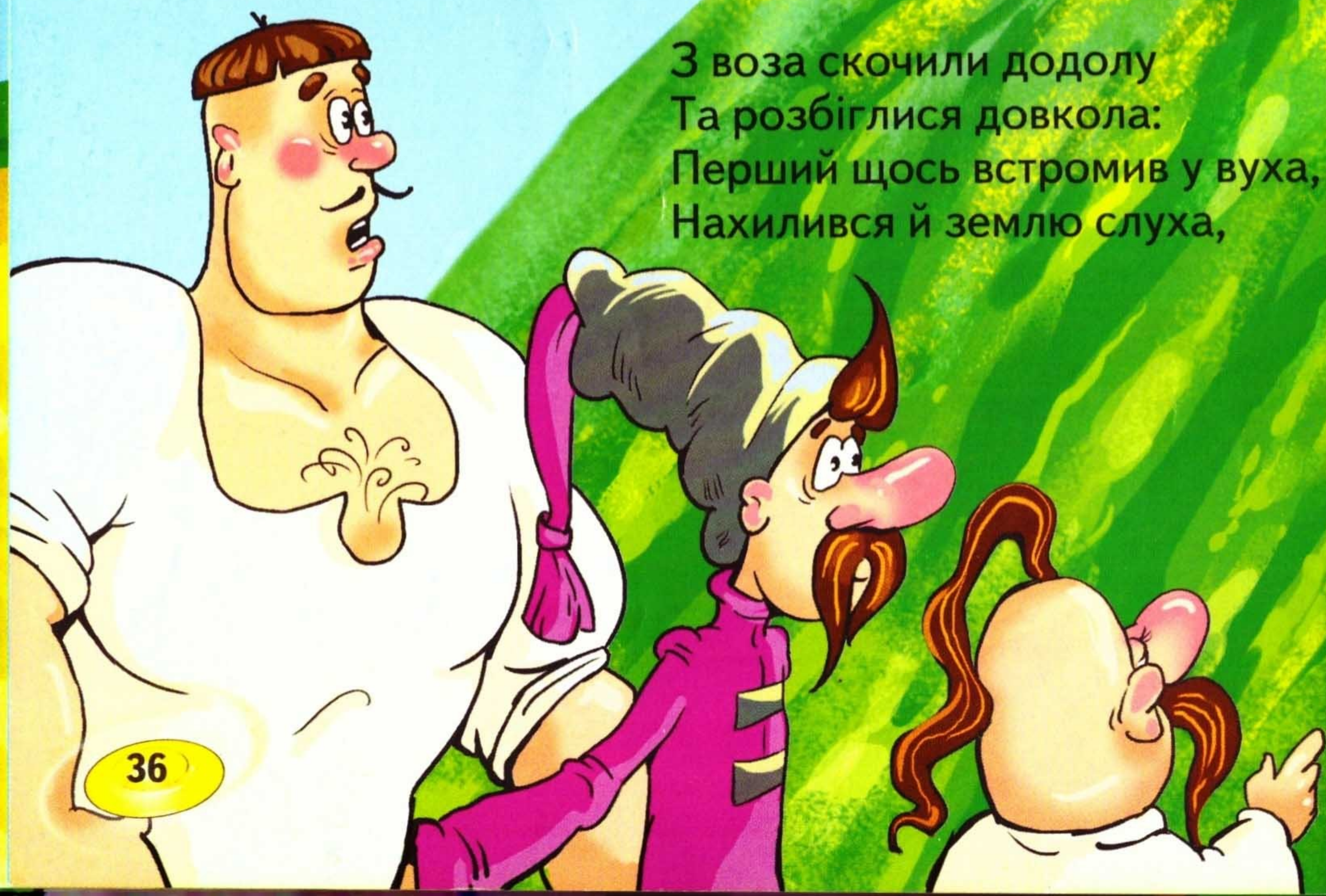
Їдуть далі козаченьки
Через гору височеньку,
Каже Тур: «Лиха година!
Дивна це якась місцина —

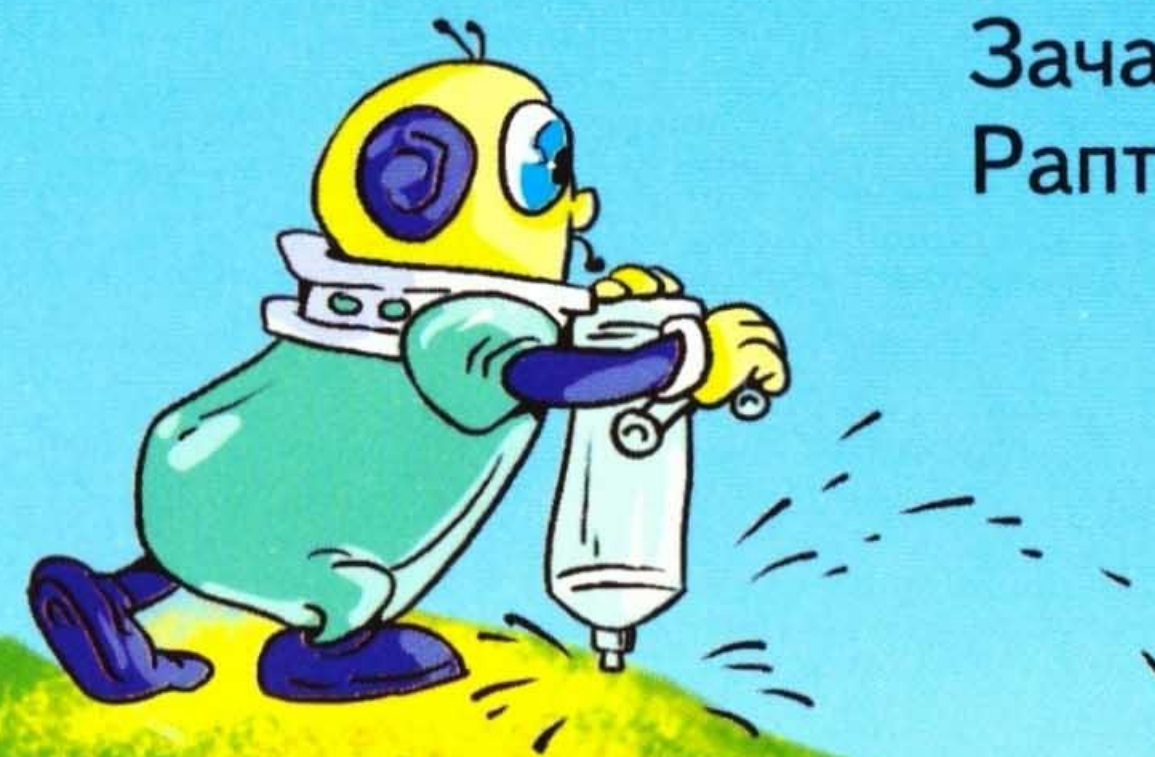
Щось в землі дрижить, гуркоче,
Наче вирватися хоче!»
У ту ж мить усі прибульці,
Що сиділи в дивній кульці,

З воза скочили додолу
Та розбіглися довкола:
Перший щось встромив у вуха,
Нахилився й землю слуха,

Інші свердлять свердловину.
Козаки на цю картину
Зачаровано дивились.
Раптом бризки вгору звійлись...

Б'є стовпом вода до неба.
Скрикнули прибульці: «Треба
Нам зробити для народу
Щось на кшталт водопроводу!»

Друзі пагорб розкопали,
Труби у землі проклали,
Збудували душ та ванну,
Обладнали їх старанно

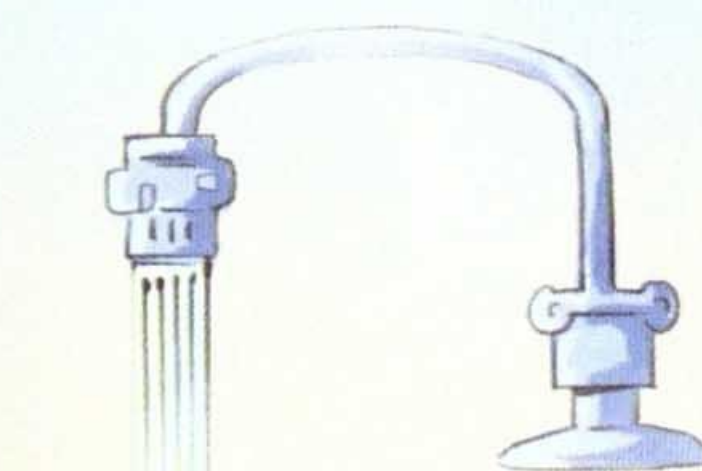

Та під оплески народу
Запустили теплу воду.
Греки паряться у ванні —
Всі охайні, чисті, гарні...

А страшенна чорна хмара,
Що висіла, мов примара,
Зникла, як і не бувало,
Знову сонечко засяло.

Весь народ гостей вітає,
Хор осанну їм співає.
Оди пишуть і віншують
Та із вдячністю дарують

Виноград і мандарини,
І олію, і маслини,
І горіхи, і гранати —
Все, чим їхній край багатий.

Ну а славні козаченьки,
Уклонившись низенько,
Кажуть: «Вдячні ми вам щиро,
Залишайтеся із миром!»

Козаки волів впрягають
І додому вирушають
Та, проїхавши містечко,
Зупинились недалечко.

Знов олію наливають,
Знов ракету заправляють —
Ні! Летить вона не хоче,
Лиш гуде, хрипить, скрегоче.

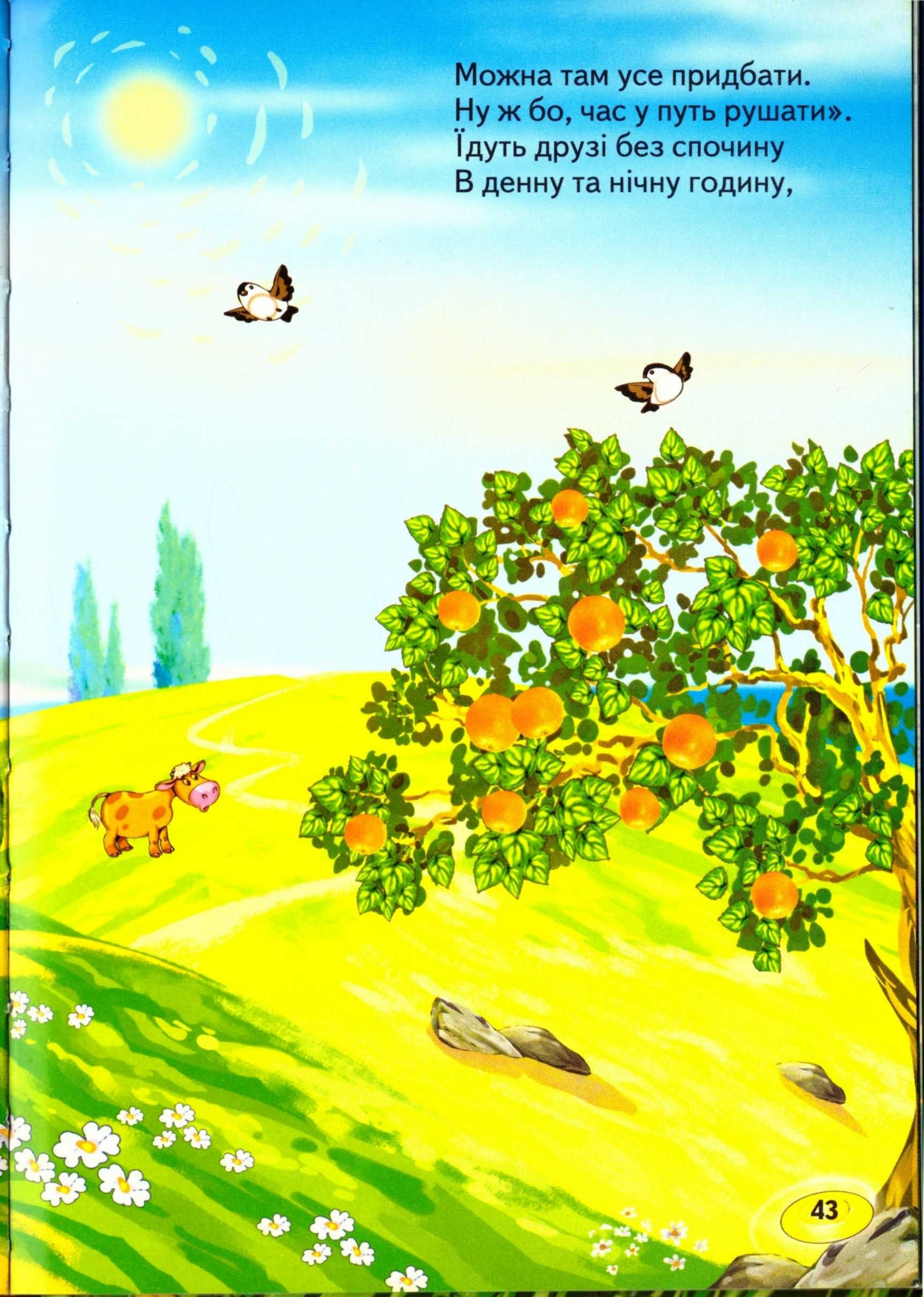
Засмутилися прибульці:
«Як злетіти нам на кульці?
Ми у тузі та печалі...»
Каже Грай: «Рушаймо далі!

До Іспанії — країни,
Де зростають апельсини,
Там, де Піренейські гори,
Океан та синє море...

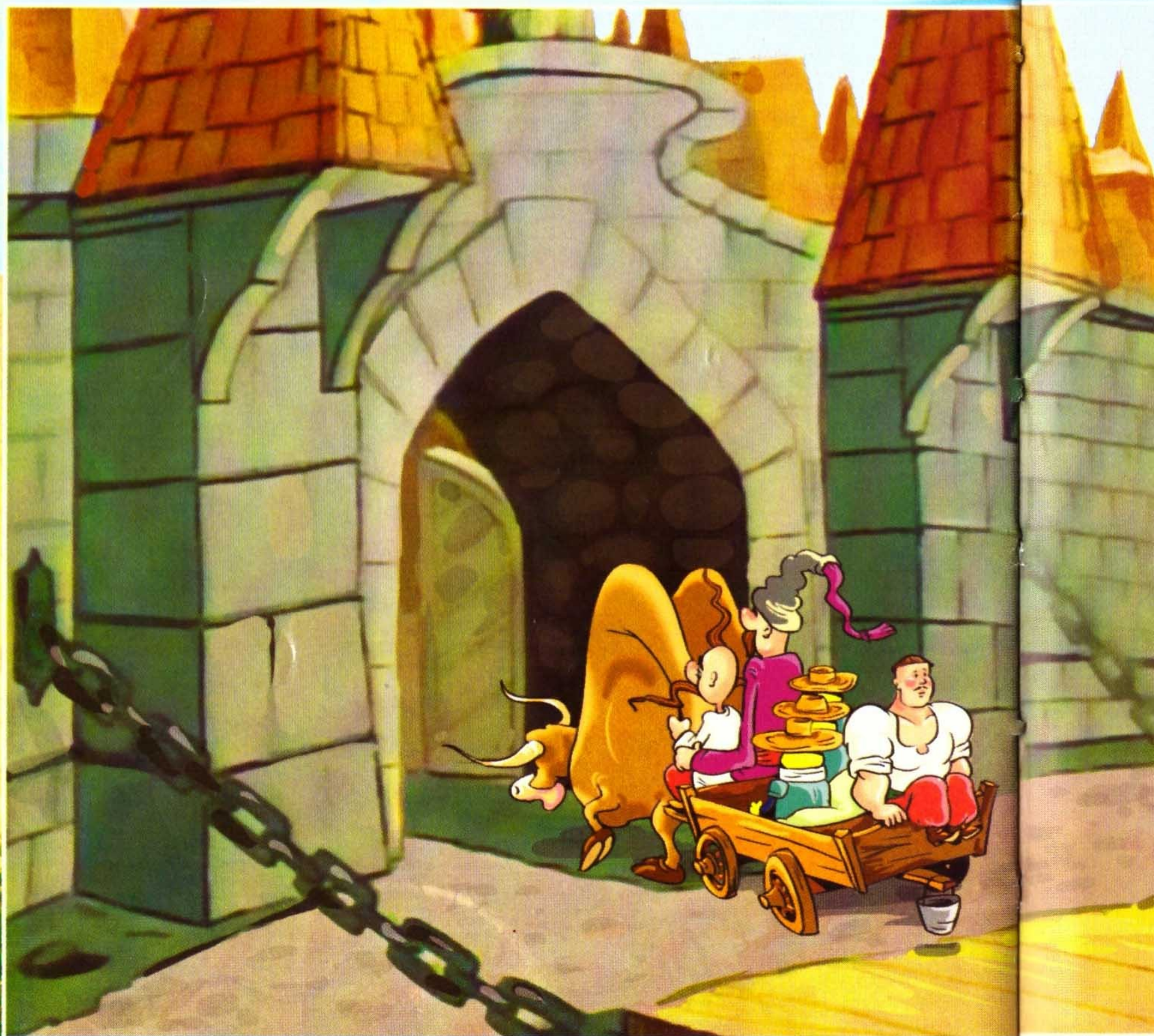

Можна там усе придбати.
Ну ж бо, час у путь рушати».
Їдуть друзі без спочину
В денну та нічну годину,

Аж, нарешті, бачать море —
Буйне, пінне, неозоре.
А над морем зарясніли
Замкові високі шпилі.

Каже Грай: «Це край суворий,
Тут живуть конкістадори —
Завойовники звияжні,
Відчайдухи, кажуть, справжні».

Зупинились козаченьки
Й роздивляються гарненько,
Як плывуть у синім морі
Кораблі конкістадорів;

Як в повітря б'ють гармати;
Як виходить люд вітати
Відчайдушних славних воїв;
Як вшановують героїв.

От вітрильники пристали,
Довгі трапи попускали.
З кораблів несуть пірати
В королівській палати

Перла, яхонти-сапфіри,
І смарагди, і рубіни,
Скрині з золотом, прикраси,
У корзинах — ананаси,

І кокоси, й апельсини,
І лимони, й мандарини.
Дивні ласощі, напої,
Оксамитові сувої,

Он — парча, разки намиста,
Там — тканина золотиста.
Ще й пляшок несуть без ліку,
Й сулію, важку, велику.

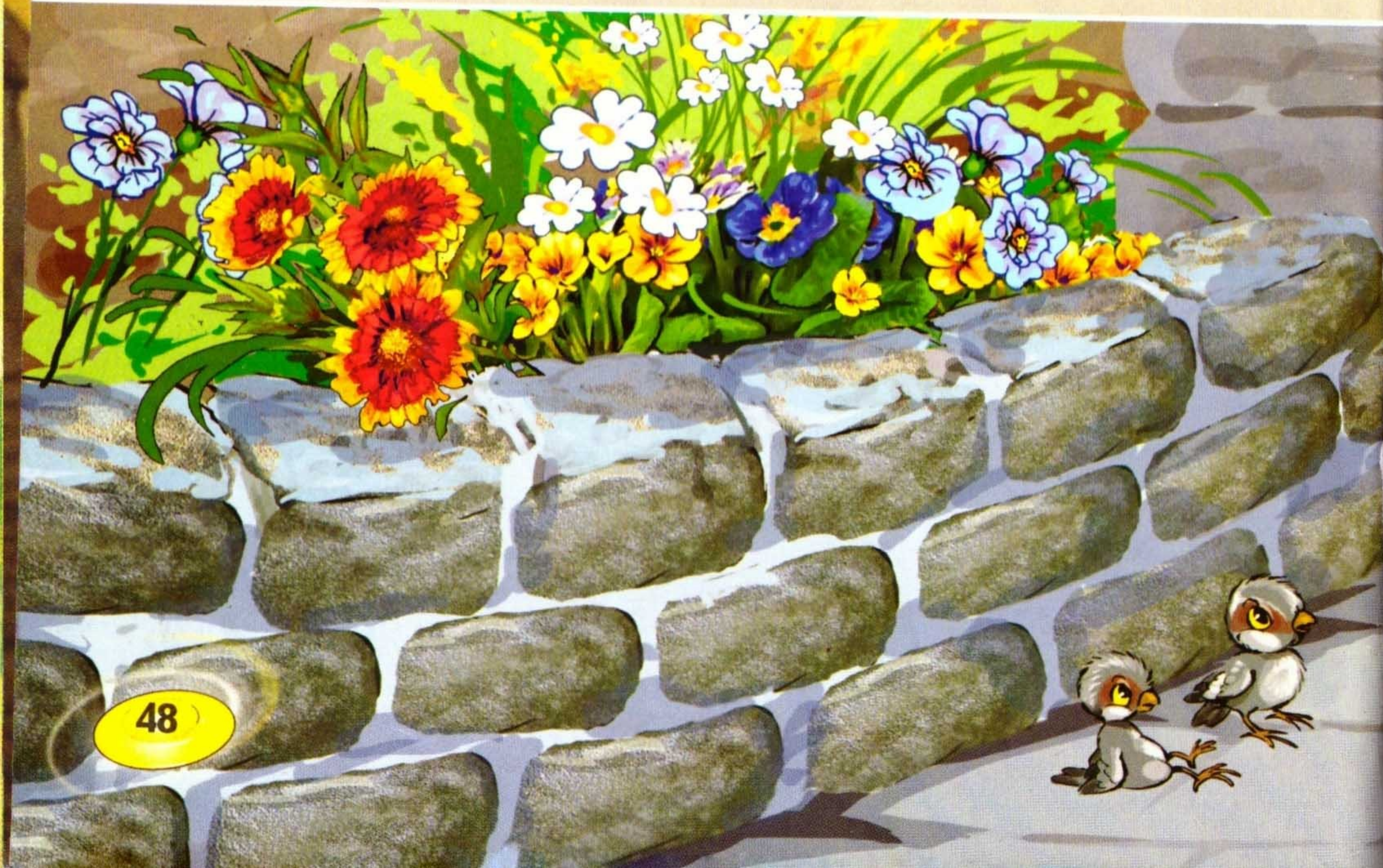
Знов зажевіла надія...
«Може, в тих пляшках олія?!» —
Око братчиків питає
Й на сулію поглядає.

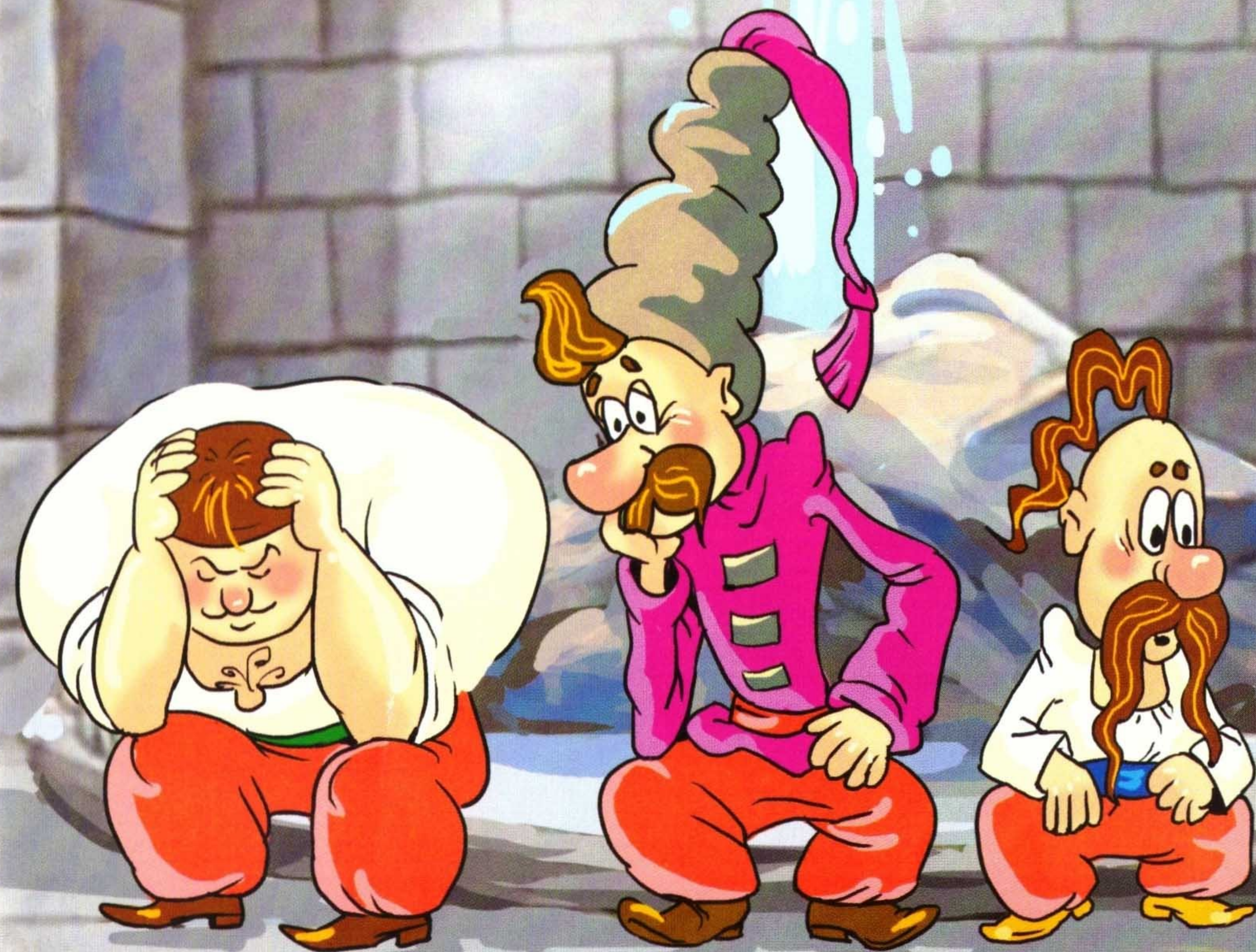
Поки кліпали очами
Козаченьки, віз з волами
Потягли в палац пірати,
У самісінькі палати.

А з волами і прибульців,
Що сиділи в дивній кульці,
Завезли їх до скарбниці
Та замкнули, як годиться.

Грай міркує: «Що робити?
Як же друзям підсобити?
Ну ж бо, годі вже стояти,
Треба друзів визволяти!»

А тим часом у палатах
Кардинал в парчевих шатах
З королем скарби приймають
Та ретельно оглядають.

Раптом варта заволатала:
«Де скарби? Скарбів не стало!
Стерегли їх, як зіницю,
Та пробрався
хтось в скарбницю!

Геть усе злодюги вкрали:
Срібло, золото, коралі
І смарагди, і рубіни,
Діамантів зо три скрині...

Тільки он воли лишились...»
На волів всі подивились,
Часу ті дарма не гають:
Діаманти доїдають,

Перла, яхонти, рубіни
Та заморські апельсини.
Закричав король щосили:
«Це вони усе поїли!

Засудити їх до страти:
Покарати, четвертувати,
Чи повісити, чи втопити,
Чи на вогнищі спалити!»

Серед міста, на майдані,
Б'ють тривожно барабани,
Сурмлять сурми, хмиз палає,
Кат червоний плащ вдягає.

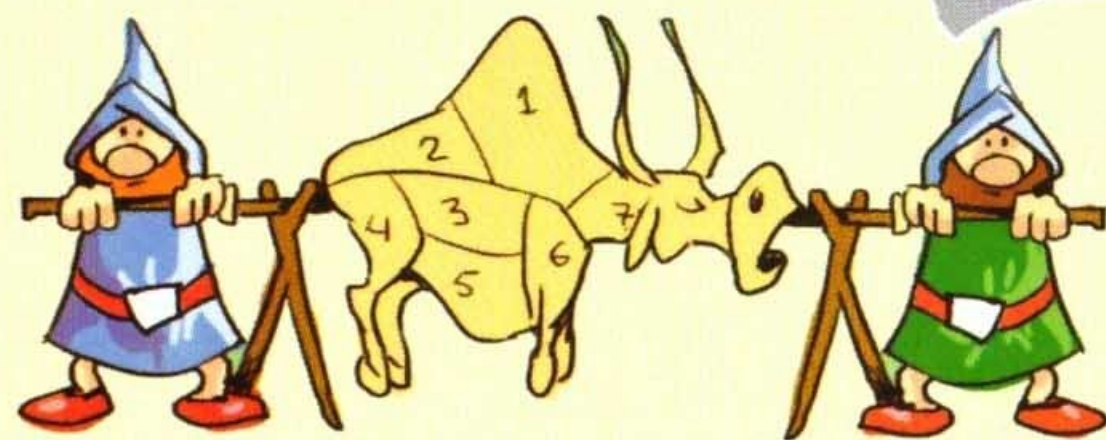
Бачать друзі: аж із брами
Виїжджає віз з волами.
Всюди повно охорони.
У сутанах, мов ворони,

З довжелезними носами
Йдуть ченці із молитвами,
Кат розпалює багаття...
Скрикнув Грай:
«Ой, лихо, браття,

Кат готується до страти,
Це ж везуть волів карати.
Гляньте: там прибульці скуті,
Як зарадить їм у скруті?!»

Око чухає чуприну
Та, подумавши хвилину,
Каже: «Швидше одягайтесь,
Серед люду розчиняйтесь»

Та рушайте між ченцями
До прибульців із волами.
Слід тваринам пояснити,
Що зібрались їх спалити.

Хай вони часу не гають,
Тур як свисне — геть тікають.
Тож... молімось щиро Богу
Та рушаймо на підмогу!»

От відважні козаченьки,
Одягнувшись хутенько
Й обминувши рать ворожу,
І ченців, й лиху сторожу,

Мчать до воликів швиденько.
Тур як свиснув... Леле! Ненько!
Підвелись воли на ноги
Й, не питаючи дороги,

Наче вітер, полетіли,
Брами, стіни розтрожили.
Лиш тоді сердеги стали,
Як на возі вісь зламали.

Мовить Тур: «Таку пригоду
Не згадаю звіку-зроду.
Як нам далі мандрувати?!
Треба воза поладнати».

Віз ладнають козаченьки,
Дьогтем змащують гарненько,
Щоб колеса не рипіли,
Щоб сто років прослужили.

А за ними і прибульці
Щось змастили дьогтем в кульці.
Диво сталося: тарілка,
Задзвеніла, мов сопілка,

Потім рівно загуділа,
Понад возом пролетіла
Й піднялася в синє небо.
Каже Око: «Ну це ж треба!

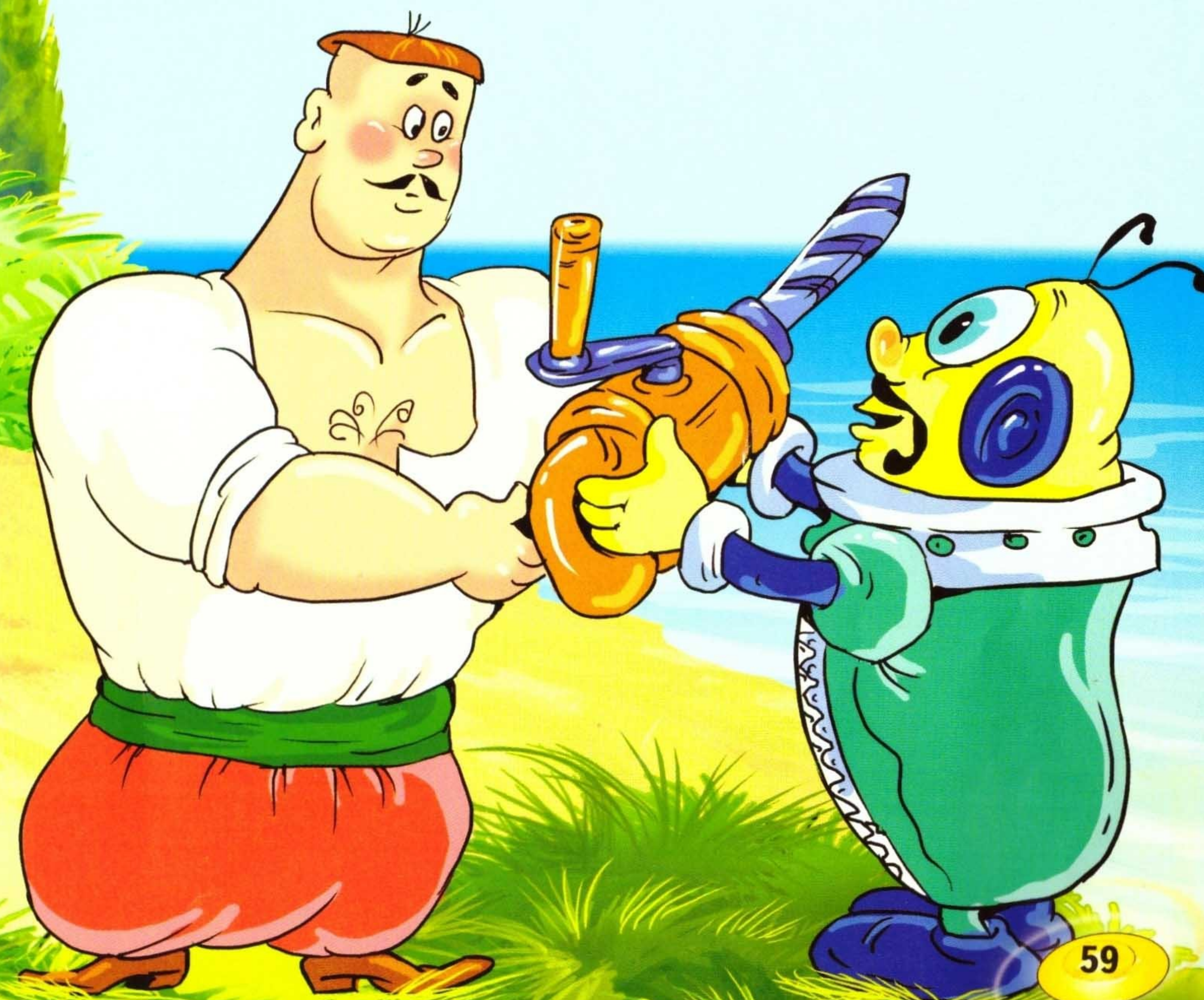
Поблукали ми світами,
Побували за морями,
Дьоготь возячи з собою
Яром, степом, долиною.

Майже втратили надію,
Що десь знайдемо олію,
А вона в відрі лежала,
Разом з нами мандрувала!»

Гості з іншої планети,
Застрибнувши до ракети,
Уклонилися низенько
Й кажуть чемно козаченькам:

«Ми вам, друзі, вдячні щиро,
Залишайтеся із миром.
Нам додому час вертатись,
Вам — щасливо зоставатись».

Попрощалися прибульці —
Й на своїй ракеті-кульці
Здійнялись в блакить небесну —
Загадкову та чудесну,

Там, де Місяць та планети,
Де спалахують комети,
Де предивні таємниці,
Там, де Сонце та зірниці

Мерехтять, неначе злато,
Де чудес та див багато...
Каже Грай: «Ну, їдьмо, друзі,
Ждуть нас вже в Великім Лузі.

Повертаймось, козаченьки,
Боронить країну-неньку,
Захищати землю рідну
Та служить народу гідно!»

Чи було це, а чи ні,
Чи привиділося в сні?
Вже того ніхто не знає,
А в казках — усе буває!

СЛОВНИЧОК

Ага — у султанській Туреччині — титул воєначальника.

Бусурман — людина іншої віри, здебільшого мусульманин;
як лайливе слово — бузувір, розбишака.

Віншувати — вітати.

Вої — воїни.

Волати — кричати; голосно кликати.

Громовіця — блискавка; гроза.

Дременути — швидко зникнути, утекти; чкурнути.

Звитяжний — геройський, доблесний.

Кардинал — найвища посадова особа католицької церкви після папи.

Кат — той, хто здійснює смертні вироки або тілесні покарання.

Конкістадори — завойовники; тут ще й у значенні пірати.

Леле — вигук, уживаний для вираження жалю, нарікання, страху або здивування (часто разом зі словом «ой»).

Обладунок — будь-яке спорядження взагалі.

Облога — оточення військами супротивника міста, фортеці.

Ода — урочистий вірш, присвячений видатній події, особі та інше.

Осання — прославлення когось, чого-небудь; слава, хвала.

Палати — (тут) палац; великий багатий будинок з численними кімнатами.

Піренейські гори, Піреней — гори на кордоні між Іспанією та Францією.

Примара — щось вигадане, нереальне, несправжнє.

Рать — військо.

Сарана — (у переносному значенні) велика кількість людей як утілення зажерливої та руйнівної сили.

Стерегти як зіницю — охороняти що-небудь дуже пильно.

Сувій — шматок полотна або іншої тканини, згорнутий в трубку, рулон.

Сулія — велика пляшка; бутель.

Сурма — духовий мідний музичний інструмент; труба.

Сутана — верхній довгий одяг католицького духовенства, який носять не в час богослужіння.

Шати — багате, розкішне святкове вбрання.

Шпиль — надбудова пірамідальної форми, що завершує будівлю.

Ятаган — великий кривий кинджал з лезом на ввігнутому боці клинка.

Яхонт-сапфір — коштовне каміння — сапфір, рубін.

Серія «Усе про козаків»
Як козаки інопланетянам допомагали

Автор персонажів козаків Ока, Тура й Грая — *Володимир Дахно*
Художнє оформлення *Олександра Кононученка*
Вірші *Тетяни Корольової*

Головний редактор *Світлана Крупчан*
Відповідальний редактор *Ольга Сень*
Літературне редагування *Олександра Скопненка*
Художнє редагування *Олени Рібакової*
Дизайн і верстка *Анастасії Ребенюк*

Підписано до друку 21.10.08. Формат 60 x 90/16.
Папір крейдяний. Гарнітура TextBook. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 4. Наклад 5 000 прим. Зам. № 1376

Виключні повноваження на надання прав на будь-яке використання
персонажів В. Дахна належать КГО «Гільдія авторів "Сяйво слов'ян"»
E-mail: grintar@ukrpost.ua

Виключні повноваження на надання прав на будь-яке використання
анімаційних фільмів серії «Як козаки...»
належать ВГК «Гільдія кінорежисерів "24/1"»
E-mail: vgcinema@ukrpost.ua, vgcinema@mail.ru
01033 м. Київ, вул. Саксаганського, 6, оф. 403
Тел./факс: (044) 287-46-17, 223-70-94

ТОВ «КАЗКА»
Свідоцтво про внесення до держреєстру
ДК № 740 від 24.12.01
вул. Мала Житомирська, 16/3, оф. 12, Київ, 01001
тел. (044) 270-68-74.

З питань гуртової закупівлі книжок
звертатися до ТОВ «КАЗКА Плюс» в Києві
телефоном (044) 490-35-78 (багатоканальний).

Віддруковано згідно наданого оригінал-макета
у ТОВ «Фактор-Друк», 61030, м. Харків, вул. Саратовська, 51
тел.: (057) 717-51-85, 717-53-55

Відомий вітчизняний режисер В. Дахно та його однодумці створили цілу серію мультфільмів про трьох друзів-козаків, що завдяки своїй кмітливості та відчайдушності завжди виходять переможцями навіть у найважчих ситуаціях. Ці фільми — класика українського анімаційного кіно. Новим кроком у популяризації козацької тематики стала ця книжка, яка у віршованій формі подає історію про Ока, Грая й Тура — героїв мультфільмів В. Дахна.

Насолоджуйтеся гарними віршами та неперевершеними ілюстраціями за мотивами відомих мультфільмів!

ISBN 978-966-8055-77-5

9 789668 055775 >